

ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

С.С. Свірідова, к.е.н., доцент

М. Бердієва

Одеській національній політехнічний університет, м. Одеса

Сьогодні, в умовах ринкової економіки, функціонують підприємства, організації різних організаційно-правових форм, що належать до державної, колективної або приватної власності. Найчастіше в Україні можна зустріти таку форму господарських підприємств, передбачених цивільним законодавством, як акціонерне товариство.

Згідно з Законом України «Про акціонерні товариства», акціонерне товариство – це господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [1].

Публічне акціонерне товариство (ПАТ) – це найбільш поширений тип акціонерного товариства, кількісний склад акціонерів якого може перевищувати 100 осіб. При цьому дії такої організації будуть відкритими і опублікованими.

Протягом 2011 – 2016 років тривав процес реорганізації відкритих і закритих акціонерних товариств (ВАТ і ЗАТ) у публічні та приватні (ПАТ і ПрАТ), що пов'язано з виконанням вимог Закону України «Про акціонерні товариства».

Велику роль для розвитку акціонерних підприємств грає формування власного капіталу і ефективне його використання. Власний капітал підприємства – сукупність матеріальних цінностей і грошових коштів, фінансових вкладень і витрат на набуття прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності.

Власний капітал охоплює такі основні елементи: статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілені прибутки (див. рис. 1).

Додатковий капітал – це капітал, який залучається як додатковий до статутного. Величина такого капіталу (як і статутного фонду) відображається в пасиві балансу як частина власного капіталу і змінюється тільки у разі проведення певних операцій, передбачених статутом.

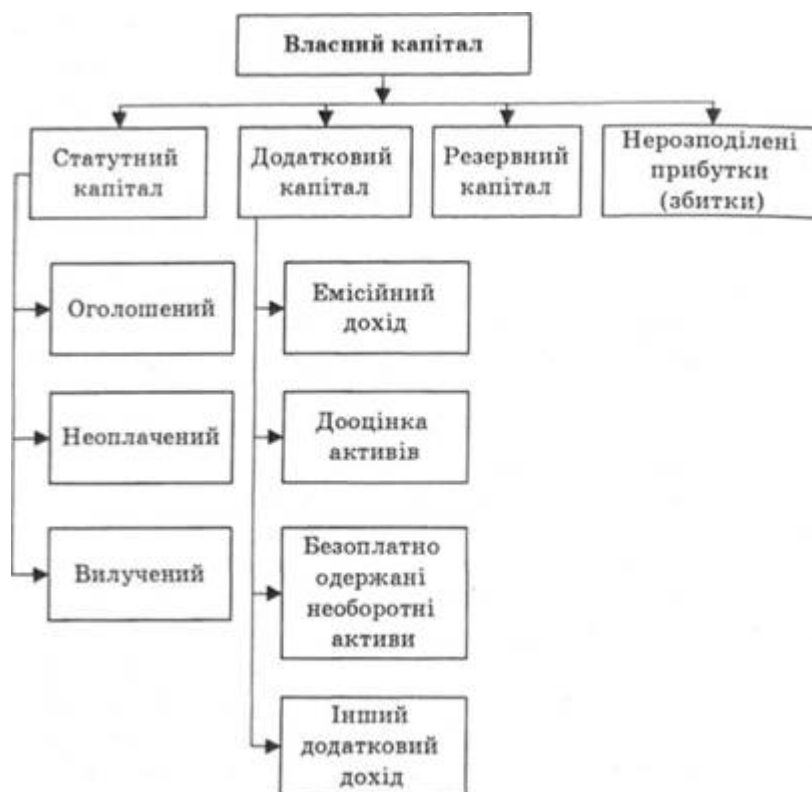

Рис. 1. – Структура власного капіталу акціонерного товариства [2]

Резервний капітал – капітал, що формується з метою фінансування можливих збитків. За рішенням власників і менеджерів для забезпечення діяльності ПАТ за умов виникнення кризових ситуацій можуть створюватися резервні фонди, джерелами фінансування яких є чистий прибуток. Відповідно до вимог законодавства України на кожному підприємстві в обов'язковому порядку створюється резервний капітал. Його обсяг має бути не менше 25% від величини статутного капіталу. Формується він шляхом щорічних відрахувань у цей фонд в розмірі не менше ніж 5% від чистого прибутку підприємства.

Нерозподілений прибуток – це прибуток, який залишається після виплати податків, процентів і дивідендів кредиторам та акціонерам. Він формується як за рахунок прибутку, що залишився після перерахованих виплат у звітному періоді, так і залишку невикористаного прибутку за попередні роки.

Важливу роль у формуванні капіталу підприємства також відіграє позиковий капітал, – грошовий капітал, наданий у позику на умовах повернення, платності, терміновості для використання в підприємницьких цілях. Він мобілізується з метою фінансування підприємства додатково до ресурсів, що забезпечуються власним капіталом.

Позиковий капітал поділяється на дві частини: довгострокові зобов'язання і поточні зобов'язання. Зобов'язання підприємства – заборгованість, яка виникла внаслідок попередніх подій та погашення якої має призвести до зменшення його активів. До поточних зобов'язань належить заборгованість строком до одного року, до довгострокових – більше одного року.

Отже, капітал – це частина фінансових ресурсів, залучених підприємством в оборот з метою отримання доходу від цього обороту. Джерела формування власного капіталу підприємства можуть бути різними. Найчастіше власний капітал формується за рахунок грошових коштів засновників підприємства. Власний капітал ВАТ формується на початку діяльності за рахунок вкладів акціонерів в статутному капіталі і здебільшого залежить від номінала і кількості випущених акцій. Джерела формування капіталу в таблиці 1.

Таблиця 1 – Джерела формування власного капіталу ВАТ

Джерела	Склад джерел
Внутрішні джерела	1. Прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства. 2. Амортизаційні відрахування від основних засобів і нематеріальних активів. 3. Цільові надходження і інші внутрішні джерела формування власних фінансових ресурсів.
Зовнішні джерела	1. Засоби засновників, які вкладаються в статутний капітал (пайові внески учасників). 2. Засоби, які поступають за рахунок випуска (емісії) акцій. 3. Засоби державного і місцевого бюджетів, які використовуються на безповоротній основі. 4. Інші джерела формування власних фінансових ресурсів.

Закон "Про господарські товариства" встановлює мінімальний розмір статутного капіталу, і він не може бути менше суми, еквівалентних на момент створення акціонерного товариства, тобто 1250 мінімальних заробітних плат.

Література:

1. Закон України "Про акціонерні товариства" від 17.09.2008 р. N 514-VI. // Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
2. Свірідова С.С. (розділ «Управління структурою капіталу промислових підприємств як механізм підвищення рівня їх капіталізації» (в кол.монографії «Інституційний механізм капіталізації економіки регіонів Українського Причорномор'я» / за редакцією академіка НАН України Б.В. Букринського. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2014.– 513 с.
3. Черкасова Т.І. Фінансове забезпечення розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств машинобудування [Електронний ресурс] / К.В. Велика, Т.І.Черкасова // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 3 (8). – С. 140–146.